

PRESENTACIÓ DEL PROJECTE *DICCIONARI
ELECTRÒNIC D'UNITATS FRASEOLÒGIQUES VERBALS
ESPANYOL, FRANCÉS, CATALÀ, ANGLÉS, ITALIÀ, RUS I
POLONÉS: DETALLS DE LA TASCA REALITZADA EN
L'APARTAT DE LLENGUA CATALANA*¹

L'estudi de les unitats fraseològiques presenta un gran interès en les investigacions desenvolupades per les últimes tendències lingüístiques i traductològiques actuals. Resultat d'aqueixes investigacions és el fet que aquests elements lingüístics es consideren sistematitzables i ja no un calaix de sastre. Així i tot, des del punt de vista traductològic continuen percebent-se com a elements complexos i difícils de fer correspondre a una altra llengua; de fet, no hem d'oblidar que es consideren els elements més «genuïns» de cada llengua, i de sobra és conegut que qui domina la fraseologia d'una llengua, completa finalment el coneixement del sistema d'aqueixa llengua.

La preocupació recent per aquest tipus d'unitats explica l'aparició de diversos productes que tracten d'establir els fraseologismes d'una llengua. No obstant això, aquesta producció és moltes vegades insuficient i insatisfactòria per a cobrir les necessitats dels diferents tipus d'usuaris que hi accedeixen. El projecte que presentem en aquest article naix de l'observació d'algunes dificultats de la tasca diària del traductor —fonamentalment— en relació amb aquests elements i, de retop, de la curiositat manifesta en els lingüistes.

1. EL PROJECTE «DICCIONARI ELECTRÒNIC D'UNITATS FRASEOLÒGIQUES (*DEUF*)»

1.1. *El projecte DEUF: objectius*

A l'hora d'enfrontar-se a la tasca de trobar correspondències entre les estructures fraseològiques en llengües diverses, el traductor es troba amb obstacles variis. D'una banda, es pot constatar que és gairebé impossible trobar trac-

1. Aquest article s'inscriu dins del projecte d'investigació «Estudio de locuciones verbales y elaboración de diccionarios electrónicos plurilingües» (GV05/163), subvencionat per la Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència de la Generalitat Valenciana.

tament d'unitats fraseològiques en llengües com ara el romanès, l'àrab, el polonès, el xinès, etc. De l'altra, hi ha una mancança evident de diccionaris fraseològics que tracten més d'una llengua i, per tant, el traductor ha de trobar aquests elements en diccionaris bilingües. A l'últim, ateses les característiques de la faena del traductor —dinàmica— i les dels diccionaris —estàtics— que té a l'abast, la consulta dels diccionaris fraseològics o bilingües s'esdevé poc útil per diversos motius: *a)* l'ordenació de la informació és alfabètica i/o es basa en alguna part de la unitat fraseològica, sovint no clara; *b)* la consulta en paper és poc ràpida; *c)* la informació és escassa, és a dir, hi ha mancança d'exemples o de contextualitzacions d'ús, no sol haver-hi definicions o anotacions enciclopèdiques i hi ha poques informacions d'ús referides a la freqüència, la varietat dialectal o els nivells de llengua. Precisament en aquestes mancances se situa l'origen del projecte que presentem en aquest article.

El projecte *DEUF* naix amb l'objectiu de facilitar la tasca del traductor i també del lingüista en la consulta de les unitats fraseològiques. Per aconseguir-ho es treballa sobre el disseny d'una aplicació virtual dinàmica de tractament d'aquestes unitats, una espècie de diccionari electrònic, que: *a)* permetrà als traductors trobar el significat i les possibles equivalències de les expressions fixes que sovint no figuren en els diccionaris; *b)* oferirà tota la informació accessible des d'un web, amb accés en funció dels diferents perfils: investigador, traductor, docent, etc., cosa que marcarà el tipus d'informació que s'hi podrà trobar. Així, per exemple, el lingüista podrà accedir a informació sintàctica complexa que, en canvi, podria arribar a ser un destorb per al professional de la traducció.

1.2. *El projecte DEUF: fases*

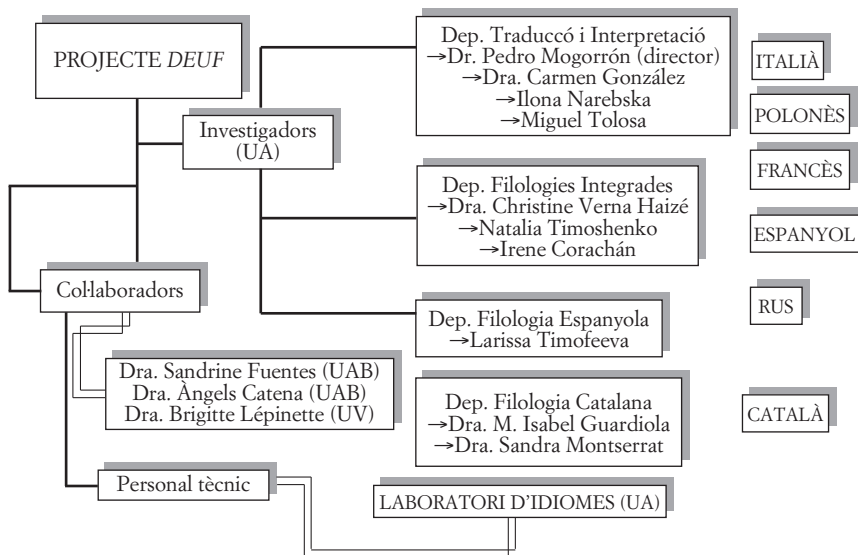
El projecte que presentem en aquest article és molt jove: tot just va començar el 2005 quan es va aconseguir el finançament del programa d'investigació dels «Grups emergents» de la Universitat d'Alacant. En aquesta primera fase només es van traçar els objectius bàsics i es va decidir treballar amb unitats fraseològiques de base verbal. La tasca es va centrar en l'espanyol i el francès, amb la qual cosa es va assolir un nombre important de fraseologismes sobre els quals poder començar a treballar i crear una base inicial de tractament.

Tot just som en la segona fase de treball: el 2006. En aquesta etapa s'ha aconseguit un finançament major, amb la concessió d'una ajuda per part de la Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència de la Generalitat Valenciana. Aquesta nova mampresa ha implicat la incorporació de més idiomes —i, per tant, de més investigadors— a la faena. Concretament, s'hi han incorporat el català, l'italià i el rus, i s'ha assajat la base de tractament a un camp semàntic concret, el de la <comunicació>, per a totes aquestes llengües.

A les acaballes del 2006, on som ara justament, s'ha incorporat una altra llengua eslava, el polonès, i s'han encetat els camps semàntics de <descripció física> i <descripció psíquica (caràcter)>. Actualment, hi ha el nombre d'entrades següents distribuïdes per llengües: espanyol (13.500), francès (4.000), català (2.500), rus (3.000) i italià (1.000). El 2007 s'incorporarà al projecte l'anglès i es preveu que, en trobar investigadors interessats, també s'hi afegiran l'alemany, l'àrab i el portuguès. A més, es realitzarà l'anàlisi sintàctica de les unitats i s'elaborarà també prompte la interfície de consulta per poder penjar una demo a internet.

1.3. *El projecte DEUF: equip, estructura i formació dels investigadors*

Aquest projecte presenta un equip multidisciplinari provinent de diversos departaments i de diverses universitats, com podeu veure en el quadre resum que us presentem tot seguit, encara que hem d'especificar que el pes principal del projecte el porten els investigadors adscrits a la Universitat d'Alacant.



Quadre 1. Equip i estructura del projecte *DEUF*

La direcció recau en un dels investigadors de l'equip francès, els membres del qual són especialistes en traducció i en fraseologia bilingüe. La investigadora que treballa actualment amb l'italià és especialista en vocabularis trilingües (espanyol-català-italià) i en marcadors discursius italià-espanyol. D'altra banda,

els membres de l'equip de les llengües eslaves, rus-espanyol i polonès-espanyol, són especialistes en l'ensenyament de la fraseologia i la traducció de la fraseologia polonès i rus-espanyol. I, finalment, l'equip que ens dediquem als fraseologismes del català hem treballat en la teoria i pràctica lexicogràfica actual i antiga i també amb estructures perifràstiques. No hem d'oblidar tampoc la faena que desenvolupa el personal tècnic del laboratori d'idiomes, que s'ocupa del suport informàtic del projecte. Pel que fa als col·laboradors externs, aquests tracten d'establir els camps semàntics en què distribuïm els fraseologismes tractats.

2. METODOLOGIA

2.1. Metodologia: unitat fraseològica

Com bé indica i demostra Ruiz Gurillo (1997: 71) en el seu treball sobre fraseologia de l'espanyol: «Por lo que a la fraseología se refiere, parece estar estructurada como un contínuum difícil de segmentar. El comportamiento de sus miembros no es homogéneo y fluctúan en un espacio de fronteras poco precisas». No és objectiu del projecte entrar en la discussió sobre el concepte d'unitat fraseològica, ni pretenem destriar quines unitats en formen part d'una manera prototípica o perifèrica. Així, doncs, entenem, com indica Pérez Saldanya (1998), entre altres (cf. Alcaraz / Martínez Linares 1997, s.v. *frase idiomática*), una unitat fraseològica com una:

construcció sintagmàtica d'una llengua que es caracteritza per tenir un alt grau de fixació i un significat no componencial, això és, un significat diferent del que resultaria de la suma del significat de les unitats que el conformen.

Així, en el diccionari de fraseologismes que presentem hi haurà unitats que van des de la col·locació (cf. Firth 1957: 181, Dubois 1979, Corpas 1997, Solà 1994, entre altres), com ara *agafar el telèfon*, a sentències més fixes del tipus, *jurar de dir la veritat, només la veritat i res més que la veritat*, passant per unitats multimot com ara *dir-ne de verdes i de madures (a algú)*, *¡no me vengas con cuentos!*, *être bavard comme une pie*, *fer més soroll que un sac de nous dolentes* o *dir una mentida per estirar/traure una veritat*.

2.2. Metodologia: criteris d'elaboració

Pel que fa als criteris d'elaboració del projecte, els investigadors treballem:

- a) sistemàticament: a partir d'una base de dades elaborada pel Laboratori d'Idiomes de la Universitat d'Alacant;

- b) en grup: es procuren dos o més especialistes de cada llengua;
- c) conceptualment: es parteix de l'espanyol per a proposar un seguit de camps semàntics com a criteri organitzador de l'aplicació i després cada idioma realitza una investigació individual aïllada per a agrupar les unitats fraseològiques en els seus camps semàntics, a partir dels quals s'amplia el repertori. Podem assenyalar que s'han establert els camps semàntics a partir d'obres lexicogràfiques franceses, fonamentalment, i l'òptica de les classes d'objecte del LLI (Laboratoire de Linguistique Informatique, Paris 13 <<http://-lli.univ-paris13.fr>>), tot i que, com se sol observar generalment en treballs d'aquest tipus, hi ha una bona dosi d'introspecció. Els camps semàntics estan estructurats en un node fonamental —els anomenem «pare»— i diversos nodes secundaris —o «fills»—, que varien depenent del tipus de camp semàntic;
- d) a partir de fonts lexicogràfiques: l'investigador treballa sobre la informació present en diccionaris bilingües, monolingües i fraseològics, contrastada —i si és menester retocada— a partir del coneixement propi. D'aquestes, n'obté: la forma de les expressions, la definició i, si n'hi ha, notes d'ús i notes dialectals;
- e) a partir de corpus lingüístics: l'investigador treballa sobre exemples reals obtinguts a partir de les llengües actuals, si aquestes disposen de corpus electrònics.

Per a cada fraseologisme de cada llengua, els investigadors introdueixen aquesta informació:

- a) expressió: introduïda per la forma verbal en infinitiu o en la forma verbal corresponent si és molt fixa (ex. *no em vinguis amb romanços!*);
- b) definició de l'expressió: s'eviten les definicions basades en construccions;
- c) font de l'expressió: s'indica el diccionari o diccionaris a partir dels quals s'ha obtingut l'expressió;
- d) context de l'expressió: els exemples (un màxim de tres) es proporcionen atenent als criteris següents: el primer té la forma i l'orde més habitual i tots els contextos responen a l'ús que es marca;
- e) informació sintàctica: es parteix del mètode Lèxico-gramàtica («Lexique-grammaire») de Maurice Gross en el LADL (Laboratoire d'Automatique Documentaire et Linguistique: <<http://www-igm.univ-mlv.fr>>), utilitzat en altres diccionaris. Cal destacar que aquesta informació és més interessant per al lingüista que per al traductor, i que per aquest motiu entra en una segona fase de desenvolupament del projecte;
- f) freqüència d'ús: s'estableix si és «freqüent» o «rar». Es parteix de les indicacions en els diccionaris de referència, els corpus i la introspecció;
- g) camp semàntic de nivell 1: s'indica el camp semàntic principal o «pare»;

- b) camp semàntic de nivell 2, 3, 4, ...: s'indiquen els camps semàntics secundaris o «fills»;
- i) comentaris: ací es poden ampliar diversos tipus d'informació, com ara la variació de gènere (ex. *ser (algú) més dolç/a que la mel*), la sinonímia (ex. *posar-se pels núvols* i també *posar-se als núvols*), tot i que en aquest cas tindran entrada els dos fraseologismes, i també explicacions enciclopèdiques que poden aclarir alguna qüestió contextual (ex. *jurar dir la veritat, només la veritat i res més que la veritat*: en els judicis, jurament que pronuncia el testimoni abans de parlar).

2.3 Metodologia: interfície

A hores d'ara, l'equip informàtic del Laboratori d'Idiomes de la Universitat d'Alacant està treballant en el disseny de la interfície de consulta que volem:

- a) que siga ràpida i fàcil d'usar;
- b) que permeta la revisió constant a partir de la faena dels investigadors i els usuaris;
- c) que permeta la consulta en qualsevol de les llengües establides;
- d) que permeta la consulta per mot clau, per concepte i per frase feta.

3. PROBLEMÀTICA

El treball amb els fraseologismes amb tantes llengües i tan diverses planteja diversos problemes que provarem de resoldre a mesura que avança el projecte.

De manera general, podem indicar que els principals problemes comuns deriven del treball amb els camps semàntics. Així doncs, com que no són compartiments discrets, hi ha expressions que poden correspondre a un camp o a un altre (ex., *ser home de paraula* <comunicació>/<caràcter-forma de ser>) i, de la mateixa forma, una expressió polisèmica pot anar en diferents «pares» (ex., *sacar las uñas* <comunicació>/<comportament-actitud>). A més a més, també hem observat que hi ha unitats difícils d'encabir en un camp o altre, per exemple, *caure de la memòria* ('ser oblidat?') o *besar la terra que xafa* ('reverenciar?').

De més a més, hem trobat dificultats a l'hora de treballar amb les expressions que indiquen gestualitat, per exemple, *fer cara de circumstàncies* o *dar con el codo (a algúen)*, ja que ens sembla imprescindible incorporar a la base aquest tret definitori.

El treball amb llengües romàniques i la traducció de l'espanyol al català, el francès i l'italià de les unitats fraseològiques planteja, a més, uns altres problemes:

- a) en els diccionaris bilingües de referència sovint no hi ha marques d'ús per a unitats que pertanyen a registres diferents (ex., *no venir al caso – no venir a tomb*);
- b) a vegades és difícil trobar correspondències en relació amb el nivell d'ús (ex., esp. *tener aires de grandeza* - fr. *péter plus haut que son cul*);
- c) finalment, en algunes ocasions la traducció d'una unitat fraseològica no es correspon amb una unitat fraseològica (ex. esp. *hacerse un ovillo* - it. *raggomitolarsi / aggrovigliarsi*).²

D'altra banda, el treball amb llengües no romàniques planteja un altre tipus de problemes. Quant al rus, a banda de l'alfabet, els especialistes en aquesta llengua han observat que la mancança de diccionaris monolingües i fraseològics actuals és una dificultat per al seu treball. A més, la diferència de conceptualització o de veure i classificar els esdeveniments i els sentiments implica una adaptació a les llengües romàniques que no sempre suposa una traducció exacta del sentit del fraseologisme (ex., esp. *coger al toro por los cuernos* - rus *vzjat' byka za roga*: mentre que en espanyol presenta connotacions culturals, en rus es basa en el fet que un bou és un animal perillós i agafar-lo per les banyes pot suposar un acte de valor). Finalment, hi ha la problemàtica derivada de la diversa filiació lingüística, que origina problemes, per exemple, en el fet que la traducció al rus no es correspon amb una estructura fixa (ex., en rus s'omet el verb *ser* en present, però existeix en imperfet).

4. L'APLICACIÓ AL CATALÀ

Per al català se segueix el procés descrit, amb les particularitats i la problemàtica que tot seguit explicarem.

En primer lloc, cal indicar que hi ha molt de material fraseològic en paper i també en relació amb les noves tecnologies (cf. Espinal 2004). També hi ha diccionaris fraseològics bilingües castellà-català (cf. Abril 1996) i diccionaris bilingües que n'inclouen (cf. els de l'Enciclopèdia Catalana). Ara bé, en la fraseologia (ex. col·locacions o solidaritats) és greu el problema de la pèrdua de la intuïció lingüística (Solà 1994: 287). Sovint els diccionaris són bones guies, però la manca d'intuïció també els afecta.

D'una banda, un exemple de tot açò és el fet que en dos diccionaris com el *Diccionari castellà-català* de l'Enciclopèdia i el diccionari d'Espinal hi ha el fraseologisme *dir al pa pa i al vi vi*, equivalent del castellà *llamar al pan, pan y al*

2. Ara bé, aquesta qüestió no acaba de ser ben bé un problema, ja que el que ens interessa realment és oferir una llista d'equivalències al més exhaustiva possible en cada llengua. I és, doncs, en aquest cas que pot ser possible que no hi haja una unitat fraseològica que corresponga a una altra d'un altre idioma.

vino, vino. Aquesta traducció, al nostre parer, no és més que una traslació literal de l'original castellà i sembla, doncs, poc genuïna, com de fet també ho pot ratificar que no aparega tampoc en el *DCVB*. En aquest cas, la correspondència més apropiada sembla que és *dir les coses pel seu nom*, que també apareix en aquests dos diccionaris. Ara bé, què podem fer amb aquest tipus de fraseologismes no genuïns? Els hem d'incloure, bandejar-los o indicar que no són usuals o que són poc genuïns en la llengua? Certament, si apareixen en els diccionaris o en els textos amb què treballa el traductor, potser siga inevitable que apareguen també en el *DEUF*.³

D'altra banda, aquestes mateixes obres lexicogràfiques de referència sovint bandegen les solucions més genuïnes per desconeixement d'altres parlars que mantenen les formes autòctones (ex. *caure / fer-se malalt*). I, en aquest mateix sentit, hi ha manca de materials que arpleguen exclusivament la fraseologia del valencià. En la investigació sobre el català en el *DEUF* es fa un esforç constant per compensar la informació fraseològica quant a les varietats geogràfiques de la llengua, tot i que som conscients també que el principal mercat de les traduccions catalanes es troba dins de la variant oriental del nostre idioma.

Pel que fa a les obres de referència de què partim per a fer la nostra base de fraseologismes, cal destacar: *Diccionari valencià* (de l'IIFV = *DIIFV*); *Diccionari valencià-castellà castellà-valencià* (de la RACV = *DRACV*); *Diccionari Català-valencià-balear* (*DCVB*); *Diccionari de la Llengua Catalana* (de l'Institut d'Estudis Catalans = *DIEC*); *Gran Diccionari de la llengua catalana* (de l'Enciclopèdia Catalana = *DGEC*); *Diccionari de sinònims de frases fetes* (Espinal 2004); *Diccionari castellà-català* (de l'Enciclopèdia Catalana = *DBIL*); *Diccionari de locucions i de frases fetes* (Raspall / Martí 1996), i *Diccionari de frases fetes català-castellà castellà-català* (Abril 1996), que ampliïm a partir d'arplegues i documentacions pròpies i dels diccionaris valencians de segles anteriors (extretes del *Tresor lexicogràfic valencià*, elaborat per Guardiola 2004). Aquests repertoris tenen l'avantatge de presentar les equivalències en espanyol. Fonamentalment ens basem en el *Diccionario valenciano-castellano* (1887) de Constantí Llombart (*DLlombart*) i el *Novísimo diccionario general valenciano-castellano* (1891) de Joaquim Martí Gadea (*DMGadea*).

A més a més, treballem amb els corpus de referència següents: *Textos orals dialectals del català sincronitzats: una selecció* (Viaplana / Perea 2003); *Tipotext: Una tipologia de textos de no-ficció* (Artigas 2003); *Corpus oral de conversa col·loquial* (Payrató / Alturo 2002); *Corpus oral de registres* (Payrató et alii 2004); i periòdics electrònics (*Vilaweb / Avui*). Aquests corpus ens ajuden a documentar, definir i exemplificar les unitats fraseològiques que incloem.

3. En qualsevol cas, no és objecte del nostre projecte entrar a valorar aquestes qüestions ni criticar els nostres diccionaris de referència, sinó intentar oferir una aplicació que resulte útil al traductor i a l'usuari en general.

A l'hora de treballar la fraseologia en català, ens trobem, a més, amb la problemàtica específica següent derivada de la variació morfològica i ortogràfica. Què fem amb els verbs *valer / valdre – tindre / tenir – vindre / venir*, etc.?, amb la variació verbal de subjuntius i incoatius?, o amb la variació accentual? I encara més, en l'equip que treballa actualment en el projecte hi ha representació dialectal del català central i del valencià, però no per al mallorquí, que presenta una riquesa fraseològica interessantíssima.

Pel que fa a l'estat del projecte actual en la part del català, podem dir que a principis del mes de setembre del 2006 hem completat el camp <comunicació> (2.500 entrades) i acabem d'encetar els camps <descripció física> i <descripció psíquica (caràcter)>.

5. CONCLUSIONS

En aquests fulls hem presentat un projecte que acabem tot just de començar i que es preveu que s'allargarà durant molts anys. És per això que les conclusions són més un desideràtum i una visió del projecte de futur que no un punt i final de l'estat de la qüestió.

Així doncs, la faena pròxima prevista consisteix a:

- a) perfeccionar la base de dades d'elaboració i de la interfície de consulta;
- b) completar les bases de dades de cada idioma a partir dels materials descrits i d'altres nous que apareguen al mercat;
- c) incorporar altres idiomes i, consegüentment, altres investigadors, cosa que farà augmentar el nombre dels problemes examinats i d'altres nous, en funció de la filiació lingüística de cada idioma; i, finalment,
- d) mirar de resoldre la problemàtica que afecta cada llengua.

Si aconseguim superar els obstacles descrits, la intenció final és aconseguir una eina que aprofite per a cobrir, fonamentalment, les necessitats dels traductors.

M. ISABEL GUARDIOLA I SAVALL
SANDRA MONTSERRAT I BUENDIA
Universitat d'Alacant

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ABRIL 1996: Joan Abril, *Diccionari de frases fetes català-castellà castellà-català*, Barcelona, Edicions 62.
- ALCARAZ / MARTÍNEZ LINARES 1997: Enrique Alcaraz Varó i M^a. Antonia Martínez Linares, *Diccionario de lingüística moderna*, Barcelona, Ariel.
- ALTURO / BOIX / PEREA 2002: Núria Alturo, Emili Boix i M. Pilar Perea, «Corpus de Català Contemporani de la Universitat de Barcelona (CUB): A general presentation», dins *Romanistische Korpuslinguistik: Korpora und gesprochene Sprache*, eds. Claus D. Pusch i Wolfgang Raible, Tübingen, Gunter Narr, 155-170.
- ARTIGAS 2003: Rosa Artigas, *Tipotext: Una tipologia de textos de no-ficció*, Vic, Eumo Editorial.
- CORPAS 1997: Gloria Corpas Pastor, *Manual de fraseología española*, Madrid, Gredos.
- DBIL: *Diccionari castellà-català*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1985.
- DCVB: Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll (1928-1962): *Diccionari català-valencià-balear*, 10 vol., Palma de Mallorca, Moll.
- DGEC: *Gran Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1998.
- DRACV: *Diccionari valencià-castellà castellà-valencià*, València, Del Senia al Segura, 1993.
- DIEC: *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1995.
- DIIFV: *Diccionari Valencià*, València, Bromera / Generalitat Valenciana, 1995.
- DUBOIS 1979: Jean Dubois, *Diccionario de lingüística*, Madrid, Alianza. [Trad. Inés Ortega i Antonio Domínguez.]
- ESPINAL 2004: M. Teresa Espinal, *Diccionari de sinònims de frases fetes*, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona / Servei de Publicacions de la Universitat de València / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- FIRTH 1957: F. R. Firth, «Modes of Meaning», *Papers in Linguistics 1934-1951*, Londres, Oxford University Press, 190-215.
- GUARDIOLA 2004: M. Isabel Guardiola i Savall, «Tresor lexicogràfic valencià» (inèdit, dins tesi doctoral *El Diccionario valenciano-castellano de Josep Escrig (1851) en la tradició lexicogràfica valenciana*).
- LLOMBART 1887: Constantí Llobart, *Diccionario valenciano-castellano*, València.
- MARTÍ I GADEA 1891: Joaquim Martí i Gadea, *Novísimo diccionario valenciano-castellano*, València.
- PAYRATÓ / ALTURO 2002: Lluís Payrató i Núria Alturo (eds.), *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*, Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona. [+CD ROM].
- PAYRATÓ et alii 2004: Lluís Payrató / Núria Alturo / Òscar Bladas / Marta Payà, *Corpus oral de registres. Materials de treball*, Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona [+CD ROM].
- PÉREZ SALDANYA 1998: Manuel Pérez Saldanya, *Diccionari de Lingüística*, Colomar Editors, Oliva.
- RASPALL / MARTÍ 1996: Joana Raspall i Joan Martí, *Diccionari de locucions i de frases fetes*, Barcelona, Edicions 62.
- RUIZ GURILLO 1997: Leonor Ruiz Gurillo, *Aspectos de fraseología teórica española*, Anejo XXIV de Cuadernos de Filología, València, Universitat de València.
- SOLÀ 1994: Joan Solà, «La lexicografia general i la normativa», *Caplletra*, 17, 273-289.
- VIAPLANA / PEREA 2003: Joaquim Viaplana i Pilar Perea, *Textos orals dialectals del català sincronitzats: una selecció*, Barcelona, PPU.